



SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 153/2021-43

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Rastislava Kaššáka a sudcov Jany Baricovej a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej advokátskou kanceláriou URBAN STEINECKER GAŠPEREC BOŠANSKÝ, s. r. o., Havlíčkova 16, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ spoločnosti JUDr. Ondrej Urban, MBA, proti postupu Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 5T/24/2012 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Košice II v konaní vedenom pod sp. zn. 5T/24/2012 **b o l i p o r u š e n é** základné právo sťažovateľky na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd a jej právo na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
2. Okresný súd Košice II **j e p o v i n n ý** zaplatiť sťažovateľke primerané finančné zadostučinenie v sume **800 eur**, a to do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
3. Okresný súd Košice II **j e p o v i n n ý** nahradiť sťažovateľke trovy konania v sume **680,74 eur** a zaplatiť ich právnej zástupkyni sťažovateľky do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.
4. Vo zvyšnej časti ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľky a skutkový stav veci

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 6. apríla 2020, doplnenou podaniami doručenými ústavnému súdu 9. apríla 2020 a 18. februára 2021, domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48

ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), podľa čl. 38 ods. 2 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 47 Charty základných práv Európskej únie (ďalej len „charta“) postupom Okresného súdu Košice II (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 5T/24/2012 (ďalej len „napadnuté konanie“), v ktorom sťažovateľka bola v postavení obžalovanej. Súčasne sa sťažovateľka domáha, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, priznal jej primerané finančné zadosťučinenie v sume 15 000 eur a náhradu trov právneho zastúpenia.

2. Ústavný súd uznesením č. k. I. ÚS 153/2021 z 13. apríla 2021 prijal podľa § 56 ods. 5 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavnú sťažnosť sťažovateľky na ďalšie konanie v časti, v ktorej namietala porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny a svojho práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v napadnutom konaní. Vo zvyšnej časti, t. j. v časti namietaného porušenia práva podľa čl. 47 charty, ústavnú sťažnosť sťažovateľky odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

3. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že proti sťažovateľke je na podklade obžaloby prokurátora Okresnej prokuratúry Košice II z 20. februára 2012 vedené trestné konanie, v ktorom sa rozhoduje o vine alebo nevine sťažovateľky za trestný čin podvodu podľa § 221 ods. 1 a ods. 2 Trestného zákona spáchaného formou spolupáchateľstva podľa § 20 Trestného zákona. Sťažovateľka namieta najmä kvalitu úkonov okresného súdu, ako aj jeho nesústredenú a neefektívnu činnosť, ktorá v konečnom dôsledku vedie k zbytočným prietahom v predmetnom trestnom konaní. Z doterajšieho priebehu konania a tvrdení sťažovateľky je zrejmé, že rozhodnutie okresného súdu v merite veci bolo na základe odvolaní sťažovateľky už dvakrát zrušené v odvolacom konaní Krajským súdom v Košiciach (ďalej len „krajský súd“), pričom okresný súd nie je podľa sťažovateľky spôsobilý vykonávať také úkony, aby tým prispel k odstráneniu jej právnej neistoty.

II.

Argumentácia sťažovateľky

4. Sťažovateľka namieta celkovú dĺžku súdneho konania, ktoré pred okresným súdom začalo podaním obžaloby ešte v roku 2012 a ani po viac ako ôsmich rokoch nie je právoplatne skončené. Napadnuté konanie sa podľa sťažovateľky vyznačuje nielen nečinnosťou okresného súdu, ale najmä jeho neefektívnym postupom. Nesústredný a neefektívny postup okresného súdu v napadnutom konaní spočíva podľa sťažovateľky v skutočnostiach, že okresný súd prvýkrát vo veci rozhodol rozsudkom až po šiestich rokoch od začiatku konania, a to v roku 2018, a aj napriek niekoľkoročnému konaniu, ktoré vydaniu rozsudku predchádzalo, bol rozsudok okresného súdu odvolacím súdom zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie. Následne v napadnutom konaní okresný súd rozhodol v poradí druhým odsudzujúcim rozsudkom, ktorý však bol opätovne krajským súdom zrušený. V tejto súvislosti sťažovateľka akcentuje, že v napadnutom konaní prebehlo niekoľko súdnych pojednávaní, bolo vykonané početné dokazovanie a aj napriek tomu nebol okresný súd ani po ôsmich rokoch schopný vydať rozhodnutie, ktoré by spĺňalo požiadavky

zákonnosti a ústavnosti. Sťažovateľka ďalej vyjadrila, že trestné konanie intenzívne prežívala a neprimeraná dĺžka konania negatívne ovplyvňuje aj jej osobný život.

5. Vo vzťahu k právnej a skutkovej zložitosti veci sťažovateľka uvádza, že napadnuté konanie nie je možné vzhľadom na predmet trestnej činnosti kvalifikovať ako právne zložitú vec. Skutková zložitnosť trestnej veci je podľa sťažovateľky určitého stupňa náročnosti, a to v časti znaleckého dokazovania, ktoré však už bolo vykonané, a tak vzniknuté prietahy v konaní sú vyvolané výlučne nesústreďenou a neefektívnou činnosťou okresného súdu. Sťažovateľka ďalej v ústavnej sťažnosti uviedla, že v napadnutom konaní sa ona sama ani jej právny zástupca nedopustili žiadneho takého konania, ktoré by nasvedčovalo ich pasivite a proaktívne správanie je prítomné aj u druhej obžalovanej.

6. Po uvedení rozporovaného skutkového stavu a vlastného posúdenia kritérií uplatňovaných ústavným súdom pri posudzovaní existencie zbytočných prietahov v konaní sťažovateľka ústavný súd požiadala o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia, ktoré odôvodnila najmä celkovou dĺžkou napadnutého konania, ako aj stále navyšujúcimi sa trovami právneho zastúpenia. Následne v doplnení ústavnej sťažnosti uviedla rozsiahlu, niekoľkostranovú citáciu judikatúry európskych súdnych autorít, vzťahujúcu sa práve na kritéria a spôsob určenia primeraného finančného zadosťučinenia.

III.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľky

Vyjadrenie okresného súdu:

7. Okresný súd vo svojom vyjadrení uviedol chronológiu vykonaných úkonov a v závere rezultoval, že v napadnutom konaní nie je možné konštatovať zbytočné prietahy, pretože termíny úkonov boli nariadované priebežne a v primeraných lehotách, ktoré sú adekvátne zaťaženosti okresného súdu, pričom nešlo o väzobnú vec a okresný súd tak v zmysle zásad trestného konania (§ 2 ods. 6 Trestného poriadku, pozn.) nebol povinný konať prednostne. V kontexte uvedeného priebehu napadnutého konania okresný súd akcentoval, že obžaloba bola podaná na dve obžalované osoby, ktoré si zvolili obhajcov, a to aj napriek tomu, že v stíhanej trestnej veci neboli dôvody povinnej obhajoby.

8. Z priebehu napadnutého konania uvedeného okresným súdom vyplýva, že obžaloba bola podaná 23. februára 2012 a v trestnom konaní bolo rozhodnuté odsudzujúcim rozsudkom z 15. apríla 2020, ktorý nadobudol právoplatnosť 11. septembra 2020. Pokiaľ ide o vydané rozhodnutia, okresný súd uviedol, že v napadnutom konaní boli celkom vydané tri odsudzujúce rozsudky, prvý rozsudok zo 16. februára 2018 bol krajským súdom 19. septembra 2018 zrušený a druhý odsudzujúci rozsudok z 22. mája 2019 bol opäť zrušený rozhodnutím krajského súdu z 29. novembra 2019. Posledný, tretí odsudzujúci rozsudok z 15. apríla 2020 bol následne krajským súdom 11. septembra 2020 potvrdený.

9. Okresný súd ďalej uviedol, že napadnuté konanie bolo predmetom posudzovania na viacerých stupňoch sústavy súdov a z celkovej doby jeho trvania (osem rokov a menej ako sedem mesiacov) trvalo odvolacie konanie v súhrne jeden rok a dvadsaťdva dní a konanie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) o dovolaní sťažovateľky trvalo ďalšie tri mesiace

a tri dni. Na podklade samostatne uvedenej časovej chronológie a dôvodov zmien nariadených termínov hlavných pojednávaní okresný súd konštatoval, že odročenia, resp. preročenia hlavných pojednávaní, nevyvolaných konaní okresného súdu, v súhrne predstavujú dobu dva a pol roka. Hlavné pojednávanie sa podľa okresného súdu nemohlo uskutočňovať ani po dobu prerušenia trestného stíhania a trvania nepriaznivého zdravotného stavu sťažovateľky, ktorá nedala súhlas na konanie v jej neprítomnosti, pričom spolu ide o obdobie dvadsiatich siedmich mesiacov a sedemnástich dní. Okresný súd súčasne poznamenal, že sťažovateľka pred podaním ústavnej sťažnosti nevyčerpala sťažnosť na prietahy v zmysle zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

10. V závere svojho vyjadrenia okresný súd uviedol, že v zmysle § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde netrvá na ústnom prerokovaní veci pred ústavným súdom a súhlasí s upustením od ústneho prerokovania ústavnej sťažnosti.

Replika sťažovateľky:

11. Sťažovateľka vo svojej replike predniesla:

- a) skutočnosti uvádzané okresným súdom považuje za nepravdivé a z ústavnoprávneho hľadiska za nesprávne,
- b) chronológia úkonov uvedená okresným súdom svedčí o neefektivite a chybnom plánovaní činnosti zaťaženého súdu, pričom tvrdenie okresného súdu o absencii zbytočných prietahov v konaní absolútne odmieta,
- c) zoznam vykonaných úkonov v istom časovom intervale nemôže ospravedlniť namietanú dĺžku napadnutého trestného konania a nemôže ani zbaviť okresný súd zodpovednosti za neefektívny postup v napadnutom konaní,
- d) naďalej sa pridrižiava svojich tvrdení uvedených v ústavnej sťažnosti,
- e) v závere svojho vyjadrenia uvádza, že v zmysle § 58 ods. 3 zákona o ústavnom súde netrvá na ústnom prerokovaní veci pred ústavným súdom.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

12. Podstata námietok sťažovateľky v súvislosti s namietaným porušením jej základného práva na prerokovanie jej veci bez zbytočných prietahov a práva na prejednanie jej záležitosti v primeranej lehote je založená na jej tvrdení, že k porušeniu týchto práv došlo nečinnosťou a neefektívnym postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

13. Pri posudzovaní otázky, či v konaní došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 250/2020) ústavný súd zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej orgán verejnej moci rozhoduje, správanie strán a postup samotného orgánu verejnej moci. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

14. Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že z hľadiska hodnotenia povahy veci sa oprel o všeobecnú zásadu uznávanú aj v judikatúre Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej aj „ESLP),

podľa ktorej sa primeraná lehota na konanie v trestných veciach v dôsledku mimoriadne citeľného zásahu do sféry osobných práv a slobôd, ktorý je s priebehom trestného procesu spojený, musí posudzovať prísnejšie (II. ÚS 32/03, III. ÚS 655/2014).

15. Pokiaľ ide o primeranosť lehoty, v ktorej má byť vec obvineného prerokovaná, je pojem „primeraná lehota“ relatívny. Neexistuje žiadna absolútne stanovená doba, prekročenie ktorej by bolo automaticky kvalifikované ako doba neprimeraná. Primeranosť doby konania sa posudzuje podľa konkrétnych okolností prípadu (napr. rozsudok ESLP vo veci König v. Nemecko z 28. 6. 1978). Čas na konanie bez zbytočných prieťahov spravidla nemožno vyjadriť numericky. Obvykle neexistuje časová hranica, uplynutím ktorej postup orgánu verejnej moci môže mať povahu prieťahov v konaní (napr. I. ÚS 137/02, IV. ÚS 567/2013).

16. Nemožno pochybovať o tom, že aj povaha posudzovanej trestnej činnosti sťažovateľky si vyžaduje osobitnú starostlivosť súdu o naplnenie účelu trestného konania, čo okrem iného znamená, že súd má povinnosť organizovať svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a skončená, aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty účastníkov konania vrátane poškodených strán (m. m. I. ÚS 243/2019). Povinnosti konať bez zbytočných prieťahov, a tým aj nezasahovať do základných práv a slobôd sú *expressis verbis* zakotvené ako základné zásady trestného konania v § 2 ods. 7 a ods. 2 Trestného poriadku, podľa ktorých má každý právo, aby jeho trestná vec bola spravodlivo a v primeranej lehote prejednaná, pričom do základných práv a slobôd osôb možno zasahovať len v prípadoch dovolených zákonom a v miere nevyhnutnej na dosiahnutie účelu trestného konania, pri súčasnom rešpektovaní dôstojnosti osôb a ich súkromia.

17. Pokiaľ ide o kritérium právna a faktická zložitost' veci, predmetom trestného konania je trestný čin podvodu podľa § 221 ods. 1 a 2 Trestného zákona, spáchaný formou spolupáchateľstva podľa § 20 Trestného zákona. S prihliadnutím na tvrdenie sťažovateľky a absenciu odlišného názoru okresného súdu možno aj vzhľadom na právnu kvalifikáciu skutku ako trestného činu konštatovať, že predmet napadnutého konania nie je zvlášť právne náročný a patrí k pomerne bežnej rozhodovacej činnosti všeobecných súdov. Zároveň je potrebné prisvedčiť tvrdeniu sťažovateľky, ktorá sama uviedla, že v napadnutom konaní existuje istý stupeň skutkovej zložitosti, daný najmä určitou náročnosťou znaleckého dokazovania. Prieťahy v napadnutom konaní však podľa sťažovateľky neboli spôsobené vykonaným rozsiahlym znaleckým dokazovaním, ale neefektívnou činnosťou okresného súdu.

18. Ústavný súd už niekoľkokrát judikoval, že ani právne či skutkovo sebanáročnejší prípad nesmie trvať v právnom štáte dlhú dobu. Časový horizont toho, kedy sa účastníkovi konania dostáva konečného rozhodnutia vo veci, je neoddeliteľnou súčasťou merítok celkovej spravodlivosti podľa čl. 46 ods. 1 ústavy. Čím je tento časový horizont dlhší, tým viac sa rozostavajú kontúry spravodlivosti ako v očiach dotknutých účastníkov konania, tak aj vo všeobecnom vnímaní verejnosti a verejnej mienky. Neprimeraná dĺžka konania sa potom priamo odráža v dôvere občana v štát, v jeho inštitúcie a v právo, čo je základnou podmienkou pre fungovanie legitímneho demokratického a právneho štátu (m. m. I. ÚS 688/2014).

19. V konaní o ústavnej sťažnosti namietajúcej porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov ústavný súd okrem zložitosti veci skúma aj to, akým spôsobom sa na prieťahoch konania podieľa osoba, ktorá podala ústavnú sťažnosť vo veci porušenia jej základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Z chronológie

uvedenej okresným súdom vyplýva, že napadnuté konanie bolo do značnej miery ovplyvnené aj správaním obžalovaných a ich obhajcov, ktorí opakovane predkladali žiadosti o ospravedlnenie svojej neúčasti na hlavnom pojednávaní. Vo vzťahu k sťažovateľke ústavný súd zistil, že (i) sťažovateľka 30. apríla 2012 požiadala o odročenie termínu hlavného pojednávania z dôvodu úmrtia jej obhajcu, (ii) nový obhajca sťažovateľky požiadal 20. júna 2012 (deň nariadeného hlavného pojednávania, pozn.) o odročenie pojednávania pre krátkosť času a prevzatie obhajoby iba 18. júna 2012, hlavné pojednávanie bolo následne odročené na 19. september 2012, (iii) hlavné pojednávanie bolo pre neprítomnosť obžalovaných odročené na neurčito a sťažovateľka nemala vykázané doručenie predvolania, (iv) aj pojednávanie nariadené na 13. marec 2013 bolo odročené, a to z dôvodu neprítomnosti obžalovaných a obhajcov (upovedomenie bolo adresované neaktuálnym obhajcom, pozn.), (v) ďalšie pojednávanie bolo odročené na základe žiadosti sťažovateľky, a to pre zdravotné dôvody na strane jej obhajcu, ktorému bola neskôr uložená poriadková pokuta za neospravedlnenú neúčasť na hlavnom pojednávaní, (vi) sťažovateľka 24. septembra 2014 ospravedlnila svoju neprítomnosť na hlavnom pojednávaní z dôvodu jej práceneschopnosti a nedala súhlas na konanie v jej neprítomnosti, (vii) sťažovateľka sa následne nemohla dostaviť na nariadené pojednávania pre kolíziu s pojednávaniami v trestnej veci vedenej na Okresnom súde Bratislava V pod sp. zn. 2T 8/2016, v ktorej bola stíhaná väzobne, (viii) hlavné pojednávanie bolo 11. augusta 2017 odročené na neurčito, a to z dôvodu potreby vypočutia svedka na dožiadanom súde, ako aj pre neospravedlnenú neprítomnosť nového obhajcu sťažovateľky, ktorý bol o hlavnom pojednávaní riadne upovedomený, (ix) pre kolíziu s iným pojednávaním bolo hlavné konanie na žiadosť ďalšieho nového obhajcu sťažovateľky odročené na 6. marec 2020. Na podklade uvedeného skutkového stavu ústavný súd konštatuje, že správanie sťažovateľky a jej obhajcov nenasvedčuje ich záujmu, aby prejednávaná trestná vec bola čo najrýchlejšie rozhodnutá, čím by sa minimalizovali negatívne následky sťažovateľkou rozporovaného neefektívneho postupu okresného súdu v napadnutom konaní. Predmetné zistenie ústavného súdu verifikuje aj skutočnosť, že sťažovateľka dala súhlas na trestné konanie v jej neprítomnosti až 7. júla 2017, teda až takmer tri roky po tom, ako požiadala o odročenie hlavného pojednávania z dôvodu jej nepriaznivého zdravotného stavu (24. september 2014, pozn.). Sťaženie možnosti osobnej prítomnosti na nariadených termínoch hlavného pojednávania pritom mohla sťažovateľka predpokladať aj vzhľadom na jej väzobné stíhanie v inej trestnej veci. V konklúzii uvedeného ústavný súd rezultuje, že sťažovateľka spolu s jej obhajcami prispeli k celkovej dĺžke trvania napadnutého konania.

20. Pokiaľ ide o sťažovateľkou uplatnené opravné prostriedky proti vydaným rozhodnutiam, je síce možné prisvedčiť tvrdeniu okresného súdu, že odvolacie konanie, ako aj konanie najvyššieho súdu o podanom dovolaní prispeli k celkovej dĺžke napadnutého konania a okresnému súdu po určitú dobu znemožnili konať, na druhej strane uplatňovanie procesných práv sťažovateľky nie je možné považovať za nelegitímne a ani ich pričítať na ťarchu jej osoby. V súvislosti s touto procesnou aktivitou sťažovateľky ústavný súd poukazuje na svoju judikatúru, v ktorej uviedol, že v dôsledku uplatnenia procesných práv účastníkom konania nepochybne dochádza k predĺženiu konania, zodpovednosť za tento stav neznáša oprávnená osoba a nemožno ju pripísať ani štátnemu orgánu konajúcemu vo veci (III. ÚS 242/03, IV. ÚS 218/04, II. ÚS 865/2014, II. ÚS 484/2016).

21. Ústavný súd napokon hodnotil aj samotný postup okresného súdu v napadnutom konaní. Bez potreby podrobnejších analýz uskutočnených procesných úkonov v napadnutom konaní

je pre ústavný súd podstatné, že okresný súd vydal v konaní dva odsudzujúce rozsudky, ktoré boli odvolacím súdom zrušené (bod 8 tohto nálezu, pozn.), a k právoplatnému odsúdeniu sťažovateľky došlo až v poradí tretím odsudzujúcim rozsudkom. Spôsob, akým v napadnutom konaní rozhodol krajský súd o podaných odvolaniach proti rozsudkom okresného sudu zo 16. februára 2018 a z 22. mája 2019, potvrdzuje skutočnosť, že okresný súd najmä svojou nesústredenou činnosťou zapríčinil stav, keď jeho dve rozhodnutia boli odvolacím súdom zrušené a k zákonnému rozhodnutiu došlo až vydaním tretieho rozsudku z 15. apríla 2020. Nesústredený postup okresného súdu je čitateľný aj z chronológie procesných úkonov uvedených samotným okresným súdom, ktorý uviedol, že sťažovateľka nemala vykázané doručenie predvolania na hlavné pojednávanie a v druhom prípade, keď upovedomenia o hlavnom pojednávaní zaslal nesprávnym obhajcom (bod 19 tohto nálezu, pozn.).

22. Za neefektívny postup okresného súdu možno považovať aj tolerovanie častých ospravedlnení sťažovateľky a jej obhajcov z nariadených termínov hlavného pojednávania, ktoré vo svojom vyjadrení k ústavnej sťažnosti okresný súd namieta s tvrdením, že odročenia, resp. prerocenia hlavných pojednávanií v súhrne predstavujú dobu dva a pol roka (bod 9 tohto nálezu, pozn.). Ak okresný súd nesúhlasil s uvedeným správaním sťažovateľky a jej obhajcov, resp. ho považoval za marenie hlavného pojednávania, a tým aj prebiehajúceho trestného konania, mohol v zmysle § 42 Trestného poriadku sťažovateľke ustanoviť náhradného obhajcu.

23. V tejto súvislosti ústavný súd pripomína, že zbytočné prietahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou orgánu verejnej moci, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, t. j. takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty strán konania (m. m. II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08), čo je aj prípad sťažovateľky.

24. V súvislosti s procesným postupom okresného súdu a prerušením trestného stíhania pre nepriaznivý zdravotný stav sťažovateľky (uznesenie z 22. novembra 2016, pozn.) ústavný súd pripomína, že kým trvajú účinky právoplatného prerušenia trestného stíhania proti sťažovateľke ako obžalovanej, nemôže pojmovo dochádzať k zbytočným prietahom v postupe okresného súdu. Okresný súd sa nemôže dopúšťať zbytočných prietahov v právnom stave, v ktorom niet relevantných okolností umožňujúcich mu pokračovať v trestnom stíhaní, a preto sú vylúčené úkony príslušných orgánov a súdu okrem úkonov, ktorých cieľom je zistiť skutočnosti oprávňujúce vykonať trestné stíhanie proti určitej osobe. Tieto úkony však nie sú súčasťou trestného konania, ktoré predpokladá rozhodnutie o pokračovaní v trestnom stíhaní (m. m. IV. ÚS 280/04). Ak by ústavný súd pripustil výklad, ktorým by prerušenie konania zakladalo nečinnosť orgánu verejnej moci a tým aj porušenie základných práv a slobôd osôb, ktorých sa prerušenie týka, inštitút prerušenia by prestal byť aplikovateľný, pretože jeho aplikácia *lege artis* by vždy znamenala prezumpciu porušovania základných práv a slobôd orgánom verejnej moci, čo nie je v žiadnom smere prípustné (I. ÚS 418/2020). Obdobie prerušenia trestného stíhania v napadnutom konaní preto nie je možné hodnotiť ako nečinnosť okresného súdu a ani pričítať toto obdobie na jeho ťarchu.

25. K argumentácii okresného súdu týkajúcej sa nevyčerpania sťažnosti na prietahy v konaní adresovanej predsedovi okresného súdu ako účinného prostriedku nápravy sťažovateľkou v napadnutom konaní ústavný súd poukazuje na aktuálnu judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva [rozsudky vo veciach Ištván a Ištvánová proti Slovenskej republike (č. 30189/07, ods. 52 – 55

a 63 – 99, 12. jún 2012) a Komanický proti Slovenskej republike (č. 6) (č. 40437/07, ods. 51 – 54 a 60 – 96, 12. jún 2012], v súlade s ktorou sťažnosť na prietahy v konaní adresovaná predsedovi okresného súdu nie je považovaná za účinný prostriedok nápravy sťažovateľkou namietaných práv. Uvedenú námietku okresného súdu preto ústavný súd považuje za irelevantnú.

26. Zohľadňujúc doterajšiu dĺžku namietaného konania (viac ako osem rokov), skutočnosť, že ide o trestné konanie a význam rozhodnutia pre sťažovateľku, ústavný súd dospel k záveru, že v doterajšom priebehu napadnutého konania došlo k zbytočným prietahom, ktoré boli spôsobené neefektívnou a nesústredenou činnosťou okresného súdu. Na tomto základe ústavný súd rozhodol, že postupom okresného súdu v namietanom konaní boli porušené základné právo sťažovateľky podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, čl. 38 ods. 2 listiny a jej právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

V.

Prikázanie vo veci konať a priznanie primeraného finančného zadosťučinenia

27. Sťažovateľka v petite ústavnej sťažnosti žiadala, aby ústavný súd prikázal okresnému súdu konať bez zbytočných prietahov. Ústavný súd tomuto návrhu nevyhovel (bod 4 výrokovej časti tohto nálezu) a vychádzal pritom zo zistenia, že okresný súd medzičasom vo veci rozhodol odsudzujúcim rozsudkom z 15. apríla 2020, ktorý nadobudol právoplatnosť 11. septembra 2020.

28. Okrem vyslovenia porušenia svojich práv sťažovateľka v sťažnostnom návrhu požiadala, aby jej ústavný súd priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 15 000 eur. Svoj návrh odôvodňuje neprimeranou dobou trvania napadnutého konania a jej negatívnym vplyvom na fyzické a psychické zdravie (body 4 a 6 tohto nálezu, pozn.).

29. Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

30. Vzhľadom na konštatovaný neefektívny postup okresného súdu v napadnutom konaní, berúc do úvahy aj správanie samotnej sťažovateľky a jej obhajcov (bod 19 tohto nálezu, pozn.), ktorí spoločne prispeli k dĺžke napadnutého konania, ako aj rozsah porušenia namietaných práv sťažovateľky k stíhanému trestnému činu (body 3 a 17 tohto nálezu, pozn.), ústavný súd považoval priznanie sumy 800 eur za primerané finančné zadosťučinenie (bod 2 výroku tohto nálezu). Vo zvyšku požadovaného primeraného finančného zadosťučinenia, ústavný súd ústavnej sťažnosti nevyhovel (bod 4 výroku tohto nálezu).

31. Na tomto mieste ústavný súd súčasne pripomína, že priznané finančné zadosťučinenie nie je kompenzáciou za možný neúspech v konaní pred všeobecným súdom a ani náhradou, ktorá by mala slúžiť na úhradu trov konania a právneho zastúpenia, ktoré sťažovateľka v napadnutom konaní vynaložila (m. m. I. ÚS 356/2020), ale znamená dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva, ale aj priznanie určitého primeraného finančného zadosťučinenia (III. ÚS 103/2018, I. ÚS 170/2021).

32. Ústavný súd nad rámec uvedeného a v súvislosti s tvrdením sťažovateľky o zásahu do jej osobného života (bod 4 tohto nálezu, pozn.) konštatuje, že hodnotiť konkrétny dosah celkovej dĺžky napadnutého konania na život sťažovateľky presahuje predmet konania o jej ústavnej sťažnosti. Každý pokus hodnotiť konkrétnejšie mieru vplyvu napadnutého konania na postavenie sťažovateľky by bol v tomto konaní hypotetický a špekulatívny aj z dôvodu, že ústavný súd v tomto type konania nie je skutkovým súdom (nevykonáva dokazovanie). Dopad zbytočných prietahov v príslušnom konaní na súkromný život sťažovateľky je inherentne v určitej miere súčasťou konkrétne priznanej sumy primeraného finančného zadostučinenia, keďže pri jeho určení sa okrem priebehu napadnutého konania a správania sťažovateľky zohľadňuje aj predmet konania a jeho význam pre účastníka konania, ktorý zahŕňa aj všeobecný (paušalizovaný) dopad na život sťažovateľky (napr. IV. ÚS 605/2020).

VI.

Trovy konania

33. Ústavný súd priznal sťažovateľke (§ 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde) nárok na náhradu trov konania v celkovej sume 680,74 eur s DPH (bod 3 výroku tohto nálezu).

34. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania vychádzal z obsahu súdneho spisu. Priznal náhradu za tri právne úkony, t. j. prevzatie a prípravu zastupovania, podanie ústavnej sťažnosti a vyjadrenie sťažovateľky k vyjadreniu okresného súdu. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2020 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) predstavuje sumu 177,00 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 10,62 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 187,62 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2020, t. j. za dva úkony sumu 375,24 eur. Odmena za jeden úkon právnych služieb za rok 2021 v zmysle § 11 ods. 3 vyhlášky predstavuje sumu 181,17 eur. Takto stanovená odmena spolu s režijným paušálom 10,87 eur (§ 16 ods. 3 vyhlášky) predstavuje sumu 192,04 eur za jeden úkon uskutočnený v roku 2021. Ústavný súd priznanú odmenu zvýšil o 20 % daň z pridanej hodnoty (ďalej len „DPH“), t. j. o sumu 113,46 eur, pretože právna zástupkyňa sťažovateľky je platiteľom DPH (§ 18 ods. 3 vyhlášky).

35. V zmysle sťažnostného návrhu a ústavnému súdu zaslaného vyčíslenia náhrady trov konania sa sťažovateľka domáha priznania náhrady trov právneho zastúpenia aj za úkon právnej služby – vypracovanie právneho rozboru vo veci [§ 13a ods. 1 písm. f) vyhlášky]. Po oboznámení sa s obsahom sťažnostného spisu ústavný súd musí rezultovať, že sťažovateľka a ani jej právna zástupkyňa ústavnému súdu nedoručili vypracovaný právny rozbor, ktorým by preukázali skutočnú existenciu úkonu právnej služby, ktorého náhrady sa od ústavného súdu domáhajú.

36. Ústavný súd dáva do pozornosti, že trovami konania sú v zmysle § 251 Civilného sporového poriadku [(ďalej len „CSP“), § 62 zákona o ústavnom súde] všetky preukázané, odôvodnené a účelne vynaložené výdavky, ktoré vzniknú v konaní v súvislosti s uplatňovaním alebo bránením práva. Subjekt domáhajúci sa priznania náhrady trov konania je preto ešte pred vydaním uznesenia o výške náhrady trov konania podľa § 262 ods. 2 CSP povinný z vlastnej iniciatívy predložiť súdu špecifikáciu a výšku uplatňovaných trov, najmä tých, ktoré nevyplývajú zo súdneho spisu. Inak hrozí, že náhrada trov konania, okrem tých, ktoré vyplývajú zo súdneho spisu, nebude priznaná

(ŠTEVČEK, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. *Civilný sporový poriadok. Komentár*. Praha : C. H. Beck, 2016, s. 963.). V konklúzii uvedeného ústavný súd sťažovateľke náhradu trov konania za vypracovanie právneho rozboru vo veci nepriznal.

37. Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia (bod 3 výroku tohto nálezu) je okresný súd povinný uhradiť na účet právnej zástupkyne sťažovateľky (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 CSP) označenej v záhlaví tohto nálezu v lehote dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 13. júla 2021

Rastislav Kaššák
predseda senátu